

5. Дзвінчук Д. Суспільство знань – чергова мрія чи реальність майбутнього? / Д. Дзвінчук // «Віче». – 2008. – №8.
6. Дракер П. От капитализма к обществу знания [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ifuture.narod.ru/001/drucker001.htm>
7. Ефременко Д. В. Концепция общества знания как теория социальных трансформаций: достижения и проблемы / Д. В. Ефременко // Вопросы философии. – 2010. – № 1. – С. 49 – 62.
8. Жадько В. Творчість як чинник формування духовності / В. Жадько // Філософія освіти. – 2006. – №3(5). – С. 274 – 281.
9. Згуровський М. Суспільство знань та інформації – тенденції, виклики, перспективи [Електронний ресурс] / М. Згуровський. – Режим доступу : http://dt.ua/ECONOMICS/suspilstvo_znan_ta_informatsiyi_tendentsiyi_vikliki_perspektivi-32040.html
10. Знания в современной культуре (материалы круглого стола) // Вопросы философии. – 2012. – №9. – С. 3 – 46.
11. Калінічева Г. І. Модернізація системи вищої освіти України в контексті національних пріоритетів ХХІ століття [Електронний ресурс] / Г. І. Калінічева. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/vchu/N154/N154p023-030.pdf
12. К обществам знания. Всемирный доклад ЮНЕСКО. Париж: Издательство ЮНЕСКО, 2005 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://unesdoc.unesco.org/images/0014/001418/141843r.pdf>
13. Фукуяма Ф. Наше постчеловеческое будущее: Последствия биотехнологической революции / Ф. Фукуяма; пер. с англ. М. Б. Левина. – М. : ООО «Издательство АСТ»: ОАО «ЛЮКС», 2004. – 349, [3] с. – (Philosophy).
14. Хабермас Ю. Будущее человеческой природы: На пути к либеральной евгенике? / Ю. Хабермас; пер. с нем. М. Л. Хорькова. – М. : Весь Мир, 2002. – 144 с.
15. Юдин Б. Г. Наука в обществе знаний / Б. Г. Юдин // Вопросы философии. – 2010. – №8. – С. 45 – 58.

Карпов В.В.

УДК 371.132:784

ЗНАЧЕННЯ УВАГИ ДО ГОЛОСНИХ ЗВУКІВ У РОБОТІ НАД ВОКАЛЬНОЮ ТЕХНІКОЮ

***Анотація.** Стаття присвячена проблемам музичної педагогіки, пов'язаним з оволодінням співою технікою, насамперед з тренуванням подачі голосних звуків, яка за всієї вагомості інших компонентів співу має в ньому першорядне значення, а відтак має безпосередній стосунок до виразності вокального виконання. Звучання голосних є найбільш характерною рисою для співу взагалі і для академічного співу зокрема. Адже вони є основою не лише складотворення в буденній мові, а й відтворення мелодії у вокалі. Дослідник підкреслює, що оволодіння належною подачею голосних звуків є основою дальшого вдосконалення інших елементів вокальної техніки.*

***Ключові слова:** музична педагогіка, вокал, подача голосних звуків, виразність виконання.*

***Аннотация.** Статья посвящена проблемам музыкальной педагогики, связанным с овладением певческой техникой, прежде всего подачей гласных звуков, которая при всей важности иных компонентов пения имеет в нем первостепенное значение, а следовательно непосредственно связана с выразительности вокального исполнения. Звучание гласных является наиболее характерной чертой пения вообще и академического пения в частности. Ведь они составляют основу не только слогаобразования в обыденной речи, но и воссоздания мелодии в вокале.*

Исследователь подчеркивает, что овладение надлежащей подачей вокальных звуков является основой дальнейшего усовершенствования иных элементов вокальной техники.

***Ключевые слова:** музыкальная педагогика, вокал, подача гласных звуков, выразительность исполнения.*

***Summary.** The article is devoted to the problems of the musical pedagogic connected with the possessing of singing technique, first of all with a giving of vowels. The vowels beyond an importance of other components of singing play here a main role and therefore they are closely connected with the expressiveness of the vocal performance. The phonation of vowels is the most typical feature of academic singing and singing at all. Nevertheless they establish the foundation not only in the process of making the syllables in usual speech, but also in the recreation of melody in vocal.*

The researcher lays stress on this importance and writes that the possessing of correct singing of vowels makes the basis to feather improvement of the other elements in vocal technique.

The author of the article leans upon the works by V. A. Bagadurov, B. O. Bazilikut, L. V. Dmitriyev, U. Y. Yutsevich and other well known researches and musical pedagogues. But he previously uses here his own experience as the professor in Crimean University of Culture, Art and Tourism, in Crimean Humanitarian University as well as the leading actor and singer in Crimean Academic Ukrainian Musical Theatre.

***Key words:** musical pedagogic, singing, vowels, vocal expressiveness.*

У попередніх моїх статтях, опублікованих в науковому журналі «Культура народів Причорномор'я», йшлося про більш загальні проблеми вокальної педагогіки [див. зокрема: 6, 7]. Нинішня стаття присвячена такому вкрай важливому конкретному елементу вокальної техніки як оволодіння бездоганною подачею голосних звуків.

Загальновізнано, що за всієї вагомості інших компонентів співу звучання голосних має в ньому першорядне значення. Про це переконливо йдеться в працях таких дослідників та педагогів як В.А. Багадуров [1], Б.О. Базілікут [2], Л.В. Дмитрієв [3], Ю.Є. Юцевич [8] та ін. Враховуючи

спостереження й висновки попередників, я в цій статті, як і в опублікованих раніше, спираюсь також на досвід власної педагогічної діяльності у Кримському університеті культури, мистецтв і туризму, Кримському гуманітарному університеті, і, звичайно ж, на досвід творчої роботи в Кримському академічному українському музичному театрі.

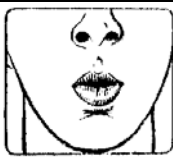

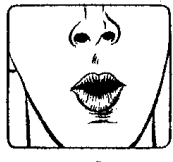
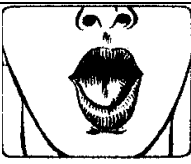
Удосконалювати певні якості голосу звичайно можна й самому, але краще з досвідченим викладачем. Щоденні систематизовані заняття голосом є якнайкращим гігієнічним засобом збереження його робочого стану. Вправи, що рекомендуються викладачем, є своєрідною гімнастикою співацького апарату. Вони допомагають позбутися вад голосоведення (наприклад, певного спотворення звучання, надмірної його різкості чи розхлябаності).

Особливу роль у процесі вокалу відіграють голосні звуки. Їх звучання є найбільш характерною рисою для співу взагалі і для академічного співу зокрема. Це не випадково, адже вони є основою не лише складотворення в буденній мові, а й відтворення мелодії у вокалі.

Всі голосні звуки при голосоутворенні виникають внаслідок різної форми голосових зв'язок, їм відповідають різні місця подачі стосовно язика – передньо-, середньо- і задньоязичні, а також, і це суттєво, голосні звуки мають неоднакову форму і при їх виконанні. Дехто вважає, що голосний звук *I* – плаский, *E* і *O* – більш заокруглені, *A* – тяжіє до відкритості, *У* – дещо витягнутий, а *И* – майже висячий. Існує і така думка, що деякі голосні, наприклад *i*, *e*, *a*, співаються більш заокруглено, відповідно наближаючись за своїм звучанням до звуків *u*, *e*, *o*, причому більшою мірою це стосується ненаголошених голосних.

Ці характеристики не слід сприймати як остаточні й бездоганні, адже бажання заокруглювати голосний звук не означає, що треба повністю змінювати одну голосну на іншу, скажімо, *i* на *u*, *e* на *e* (тим більше, що *e* – не основна голосна, а складова *йе*), *a* на *o*. Необхідно навчитися зберігати єдину манеру формування голосних, але із збереженням, звичайно, характерних ознак тієї або іншої голосної. Важливо стежити за артикуляційним апаратом співака (а це рот, губи, зуби, язик, м'яке і тверде піднебіння), щоб він мав форму, відповідну певній голосній, а також узгоджувався з характером створюваного вокального образу.

Правильна вимова голосних звуків сприяє звучності і мелодійності мовлення й співу. Якщо органи мовлення співака недостатньо напружені при вимовлянні голосних, можна рекомендувати вправи для тренування їх чіткості. Тут доречно ще раз наголосити на важливості вираховування того, що вокальні голосні звуки стосовно мовного апарату, де вони виникають, діляться на передньо-, середньо- і задньоязичні. Це при співі голосних впливає на положення рота, що може виразніше проілюструвати наведена нижче таблиця:

	Передній ряд	Середній ряд	Задній ряд
Верхній підйом	 <i>i</i>	 <i>И</i>	 <i>у</i>
Середній підйом	 <i>e</i>		 <i>o</i>
Низький підйом		 <i>a</i>	

Це також впливає і на підйом язика, який розподіляють на підйом високий, середній і низький. Розспівування на голосні звуки повинні починатися в середньому регістрі (у так званій примарній зоні, найбільш зручній для співу без напруги) на звуках *мі*, *фа*, *соль*, *ля* першої октави для жінок і чоловіків: на голосні: *i*, *e*, *a*, *o*, *у*, *и*. Цю найбільш зручну черговість бажано змінювати поступово.

Можна порівняти голосові зв'язки з пластиліном. Твердий матеріал без розігрівання для роботи не придатний. Так і голосові зв'язки перед роботою потрібно розігріти. Для цього найбільш придатний звук «А», оскільки його площа зімкнення найменша. Але його положення по стосовно язика найнижче, тож і сподівання на високу позицію тут може виявитися вельми примарним та оманливим. Тому при розігріванні зв'язок першу вправу (до квінти або октави) слід проводити із закритим ротом, опустити нижню щелепу. Так штучно утворюється стан позіхання і при цьому по надставній трубці звук, що нагадує звучання голосного А, потрапляє до верхнього резонатора, відтак впирається у тверде піднебіння й відбивається.

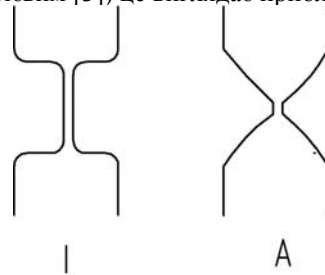
Схема положення голосних в ротіві порожнині стосовно язика:

	Передній ряд	Середній ряд	Задній ряд
Високий підйом	І	И	У
Середній підйом	Е		О
Нижній підйом		А	

Теоретичне знання з приводу того, де і як утворюються голосні, рекомендується закріпити на практиці. Але перше ніж перейти до відповідних артикуляційних вправ, важливо усвідомити основні положення цієї складної роботи.

Технічні вправи на мускульне тренування, незалежно від характеру артикуляційних завдань, слід виконувати свідомо, а не виробляти мовні елементи механічно. Певна автоматичність може бути припустима лише на першому етапі технічної роботи – в моменти показу точних артикуляційних установок і самої діяльності мовних органів, надто в тих випадках, коли у мовному апараті спостерігаються певні вади, що їх можна усунути.

Головна роль при формуванні голосних належить голосним зв'язкам, які при фонації звуку виконують всю основну роботу: регулюють висоту звуку, дають форму голосним і темброве забарвлення. На рентгенівських знімках (за Л.Б. Дмитрієвим [3]) це виглядає приблизно так:

Поволі, плавно, без перерв, на одному диханні і, що дуже важливо, на одному звуці чи в одній точці або позиції слід вимовляти (краще виспівувати) кожен рядок голосних звуків спочатку безгучно, на одній артикуляції, потім з додаванням звуку. Важливо стежити при цьому за чіткістю і правильністю артикуляції, не форсувати сили голосу. Необхідно вільно набирати повітря перед початком вправи і вільно випускати його разом із звуковими хвилями в процесі виконання. Бажано дотримуватися такої зміни послідовності голосних:

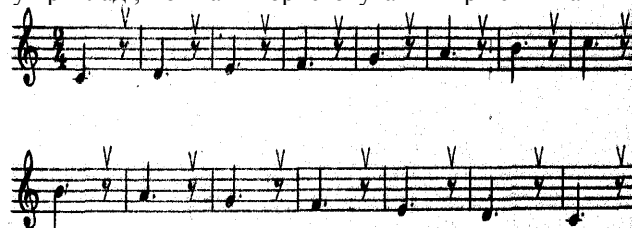
І Е А О У И
 Е А О У И І
 А О У И Е
 О У И Е А
 У И Е А О
 И Е А О У

Після розігрівання зв'язок із закритим ротом, можна переходити до формування решти голосних в послідовності: І Е А О У И. Тому, що голосна «І» є голосною переднього ряду і високого підйому, де повинні знаходитися під час фонації всі голосні і на всьому діапазоні. Як у висхідному, так і у зворотному порядку.

Насамкінець подаю приклади вправ, ефективних при тренуванні подачі голосних звуків:

Приєм, вказаний в цьому прикладі, можна використовувати і при співі гамми на будь-яку голосну:

Оволодіння належною подачею голосних звуків є основою дальшого вдосконалення інших елементів вокальної техніки.

Джерела та література:

1. Багадуров В. А. Очерки по истории вокальной методологии : в 3 частях / В. А. Багадуров. – М. : Музгиз, 1929 ; 1932; 1937.
2. Базілікут Б. О. Орфоєпія в співі / Б. О. Базілікут. – Львів, 2001. – 368 с.
3. Дмитриев Л. Б. Гласные в пении / Л. Б. Дмитриев // Вопросы вокальной педагогики: Вып. 1. – М. : Госмузиздат, 1962. – С. 77–130.
4. Донец-Тессейр М. Э. Опыт воспитания сопрано / М. Э. Донец-Тессейр // Вопросы вокальной педагогики: Вып. 3. – М. : Госмузиздат, 1967. – С. 120–133.
5. Євтушенко Д. Питання вокальної педагогіки / Д. Євтушенко, М. Михайлов-Сидоров. – К. : Мистецтво, 1963. – 280 с.
6. Карпов В. В. Работа педагога по развитию техники голоса (баритона) / В. В. Карпов // Культура народов Причерноморья. – 2010. – № 137. – С. 172–176.
7. Карпов В. В. Работа музыкального педагога над развитием выразительности вокального исполнения / В. В. Карпов // Культура народов Причерноморья. – 2010. – № 183. – С. 98–100.
8. Юцевич Ю. Є. Теорія і методика формування та розвитку співацького голосу / Ю. Є. Юцевич. – К. : Музична Україна, 1998.